

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys raskauden aikaisen päihteiden käytön tunnistamisesta sekä päihdeongelmaisten odottavien äitien ja vauvaperheiden kuntoutuksen turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Päihteet vaarantavat syntyvän lapsen kehityksen. Äitiä ja vauvaa voi ja pitää auttaa yhdessä. Suomessa arvioidaan olevan vuodessa noin 3 400—6 000 raskautta, joissa vauva on äidin päihdeongelman vuoksi vaarassa vammautua. Pelkästään alkoholin eriasteisesti vaurioittamia lapsia syntyy vuodessa noin 600.

Raskaana olevalla on subjektiivinen oikeus saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut. Raskausaikana avun vastaanottaminen on äidin oman valinnan varassa. Sikiön vahingoittaminen päihteillä ei lain mukaan ole laitonta. Äidin kohdussa sikiöllä ei ole oikeuksia, sillä sikiöstä tulee lain mukaan henkilö vasta syntymähetkellä. Näin ollen laki ei mahdollista raskaana olevan tahdonvastaista hoitoa syntymättömän lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Järjestelmämme tulee kuitenkin pystyä turvaamaan syntymättömän vauvan kasvua ja kehitystä mahdollisimman hyvin, jolloin päihdeongelman tunnistaminen sekä ja päihde- ja mielen-terveysongelmien hoito on ensiarvoisen tärkeää sekä äidin että ennen kaikkea syntymättömän lapsen elämän ja tulevaisuuden kannalta.

Äidin päihteiden käytön tiedetään olevan suurin ennalta ehkäistävässä oleva vaara, jonka sikiö voi kohdata. Nopea pääsy päihdekuntoutukseen on ensiarvoisen tärkeää. Mitä varhaisemmassa raskauden vaiheessa päihdeongelma tunnistetaan ja mahdollistetaan äidin intensiivinen kuntoutus ja tuki, sitä paremmat mahdollisuudet tulevalle lapsella on saada turvallinen ja terve alku elämälle. Asiantuntijoiden kokemuksen mukaan huolestuttava ilmiö kuitenkin on, että raskaana oleville päihdeongelmaisille äideille kuntoutusta luvataan maksaa vasta vauvan synnyttyä. Ensikoteihin ohjautuvien perheiden ongelmat ovat moninaistuneet, ja usein hoitoon tullaan vasta vauvan synnyttyä. Olisi äärettömään tärkeää turvata päihdeongelmaisten odottavien äitien riittävän pitkän ja tiiviin erityistason hoitojärjestelmän resurssit. Yhdenkään syntymättömän lapsen ei tulisi joutua altistumaan päihteille eikä yhdenkään terveen raskauden turvaaminen saa jäädä kiinni resurssista.

Päihdeongelmaiselle äidille kuntoutus on korjaava toimenpide, mutta syntymättömän vauvan näkökulmasta kyse on ennalta ehkäisevästä terveen kasvun ja kehityksen turvaamisesta. Päihteiden lapsille aiheuttamat vauriot ovat hyvin moninaisia, ja meidän tulisi tehdä kaikkemme, ettei yksikään lapsi joutuisi altistumaan päihteille ennen eikä jälkeen syntymänsä. Syntyvän lapsen kannalta on myös ensiarvoisen tärkeää, että äiti on valmistautunut vauvan syntymään ja luonut suh-

Kirjallinen kysymys KK 356/2019 vp

detta lapseensa jo raskausaikana. Päihteetön raskausaika vapauttaa äidin mielestä tilaa vauvalle ja kiintymyssuhteen syntymiselle, mikä on merkityksellistä vauvan perusuottamuksen syntymiselle.

Päihdeongelmaisten odottavien äitien hoito on kuntien vastuulla, mutta kunnat eivät ole tähän pystyneet juurikaan vastaamaan. Ensi- ja turvakotien liitto on tehnyt odottavien ja synnyttäneiden äitien, vauvojen ja vauvaperheiden kuntoutusta vuodesta 1998 hyvin tuloksin. Kyseinen kuntoutus yhdistää päihdekuntoutuksen, varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tuen. Päihdeäitien ympärivuorokautinen, pitkäjänteinen kuntoutus on ollut pitkälti Ensi- ja turvakotien liiton valtakunnallisen Pidä kiinni -hoitojärjestelmän varassa, joka on Suomessa ainoa ja maailmalakin ainutlaatuinen. Kuntoutus turvaa terveitä elämän edellytyksiä syntyvälle lapselle, vähentää huostaanottoja ja antaa vauvoille mahdollisuuden elää omien vanhempien kanssa. Hyvistä tuloksista huolimatta Pidä kiinni -hoitojärjestelmän rahoitus ja toiminnan jatkuvuus on vuosikausia ollut vaarassa.

Hallitusohjelmassa linjataan, että päihdeäitien ja päihdeperheiden riittävät palvelut ja kuntoutus turvataan. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2020 on niin ikään varattu resursseja päihdeäitien kuntoutukseen. Tärkeää on varmistaa, että kyseinen rahoitus todella ohjautuu odottavien äitien ja vauvavaiheen kuntoutukseen erikoistuneille tahoille.

Kuntoutuksen pysyvän rahoituksen järjestäminen on ensiarvoisen tärkeää ja säästää myös yhteiskunnan varoja, kun huostaanotoilta ja päihdehaitoilta vältytään. Jos vanhempaa ei kuntouteta yhdessä vauvan kanssa, päättyy tilanne usein huostaanottoon. Äidin päihteiden käyttö on yleisin syy pienten lasten huostaanottoihin Suomessa.

On tärkeää muistaa, että kyse ei ole vain rahasta, vaan vauvan koko elämästä. Lapsen etu, tarpeet ja terve kehitys tulee olla kaiken lähtökohta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus turvaa raskaudenaikaisen päihteiden käytön nykyistä tehokkaamman tunnistamisen sekä valtakunnallisen ympärivuorokautisen Pidä kiinni -kuntoutuksen jatkuvuuden ja yhdenvertaisen saavutettavuuden sosiaali- ja terveydenhuoltoa uudistettaessa?

Helsingissä 26.11.2019

Sofia Virta vihr
Mari Holopainen vihr
Noora Koponen vihr